

Analýza ekonomických důsledků rozvodu pro oba manžele

Jiří Šatava

jsatava@cerge-ei.cz

Motivace

- Fenomén rozvodu v České republice
 - Počet rozvedených, úhrnná rozvodovost, doba strávená v manželství před rozvodem
- Očekávané ekonomické dopady rozvodu
 - Očekávání asymetrické negativní dopady
- Zahraniční zkušenost
 - Studie ekonomických/psychologických dopadů na rozvedené/rodinu
 - Studie porovnávající dopady podle zemí

Možnosti výzkumu v ČR

- Nejsou dostupná panelová data
 - Nelze identifikovat dopady rozvodu
 - Stát by měl zpřístupnit potřebná data pro kvalifikovaná rozhodnutí o politikách na podporu rozvedených
- Kvantifikace ekonomických rozdílů podle rodinného stavu
 - Neidentifikuje dopady, ale porovnává ekonomickou situaci
 - Rozdíly v příjmech, výdajích, majetku

Rozdíly v ekonomické aktivitě jednotlivců a jejich hrubých příjmech

Příjmy žen jsou nižší než jejich zastoupení ve společnosti nejen u rozvedených

		Rozvedení	Svobodní jednotlivci	Svobodné páry	Sezdaní
Muži	příjmy	3.08%	12.30%	4.48%	42.18%
	populace	2.78%	13.97%	3.11%	29.55%
Ženy	příjmy	4.35%	5.04%	1.94%	21.31%
	populace	5.03%	7.52%	2.68%	29.36%

Rozdíly v ekonomické aktivitě naznačují signifikantní dělbu práce

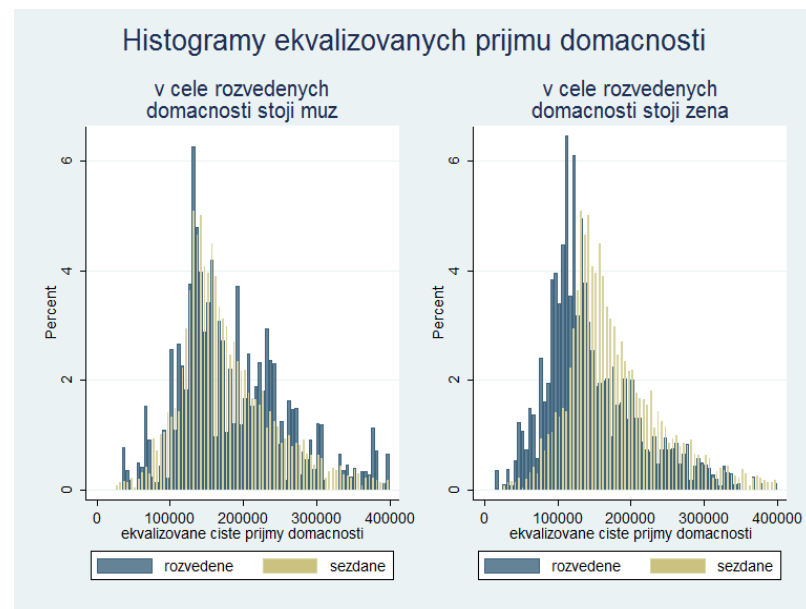
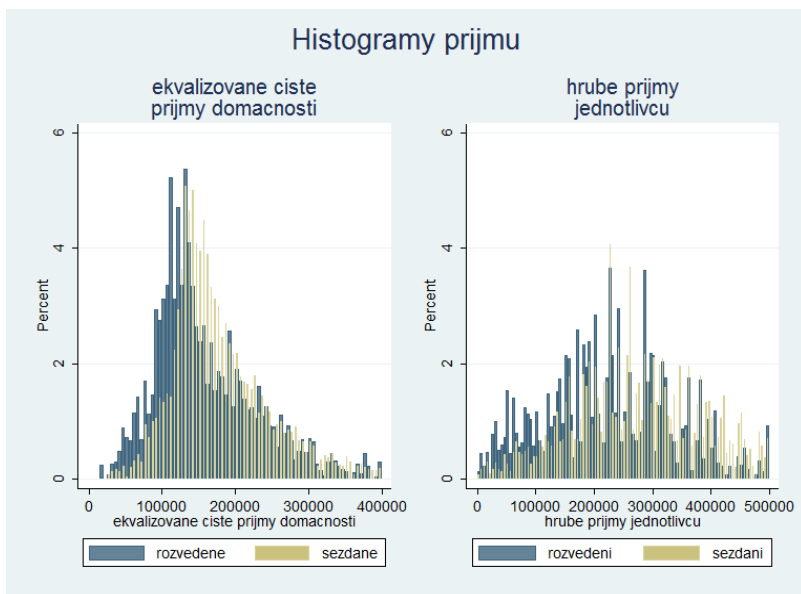
		Žena				Muž			
		Rozvedená		Svobodná		Rozvedený		svobodný	
Nezaměstnanost	základní vzdělání	0.056	12.87***	0.068	13.98***	0.095	12.75***	0.139	31.83***
	střední vzdělání	0.029	20.22***	0.037	20.88***	0.038	27.24***	0.031	27.66***
	vysokoškolské vzdělání	0.003	1.43	0.029	13.77***	0.032	10.78***	0.039	21.13***
Neaktivita	základní vzdělání	-0.014	2.73***	0.05	8.43***	0.023	2.98***	0.074	17.05***
	střední vzdělání	-0.024	12.24***	-0.077	34.60***	0.032	18.37***	0.039	34.12***
	vysokoškolské vzdělání	-0.071	20.06***	-0.077	29.35***	0.016	4.01***	0.06	39.41***
Výše příjmů	základní vzdělání	0.00089	0.04	-0.01987	0.99	-0.04154	1.14	-0.1147	6.83***
	střední vzdělání	0.06845	7.50***	0.02455	2.69***	-0.02325	2.26**	-0.1345	20.93***
	vysokoškolské vzdělání	0.06231	3.41***	-0.05627	3.99***	-0.10835	3.38***	-0.25133	17.51***

Rozdíly v příjmech domácností

- Příjmy rozvedených domácností neodpovídají jejich zastoupení ve společnosti

	Sezdané	Rozvedené	Svobodní jednotlivci	Svobodné páry	Ostatní
Příjmy	67.6%	8.5%	7.0%	4.9%	12.0%
populace	55.3%	12.6%	10.0%	4.3%	17.8%

- U domácností jsou zřetelnější rozdíly v příjmech sezdanců a rozvedených, mezi rozvedenými mají horší postavení ženy

Vliv přerozdělování na rozdíly v příjmech domácností

- Přerozdělování mezi manžely/exmanžely
 - Sdílení příjmů manžely a dopady jeho potenciální ztráty (ženy potenciálně ztratí v průměru 21,5 %)
 - Role výživného v příjmech exmanželů (výživné odpovídá 12,5 % čistých příjmů, téměř 38 % povinných výživné neplatilo)
- Přerozdělování mezi jednotlivcem a státem
 - Vliv daňově-dávkového systému (efektivní daňová sazba u rozvedených je 22,8 %, u sezdaných 28,1 %)
 - Nebezpečí v důchodovém systému (riziko nezískání nároku na starobní důchod)

Rozdíly ve výdajích domácností

- Rozvedení vykazují nižší ekvalizované výdaje na jednotlivce než sezdání, mezi rozvedenými sou rozdíly podle pohlaví

	Žena	Muž	Průměr
Svobodný/á	9 678	11 528	10 573
Vdaná/ženatý	-	11 295	11 289
Rozvedený/á	10 210	10 850	10 364
Ovdovělý/á	10 398	10 158	10 350
Průměr	10 149	11 250	10 898

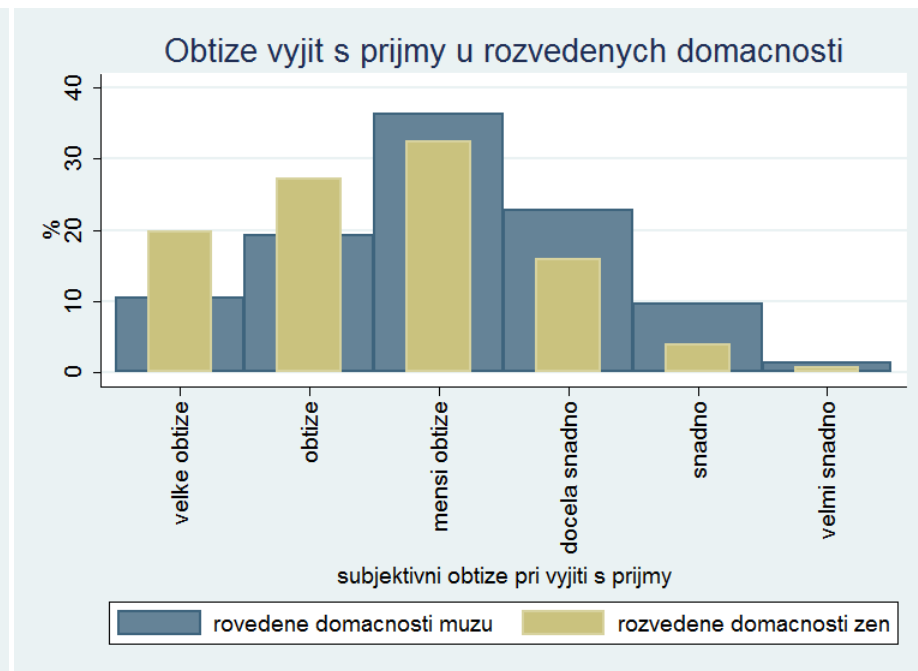
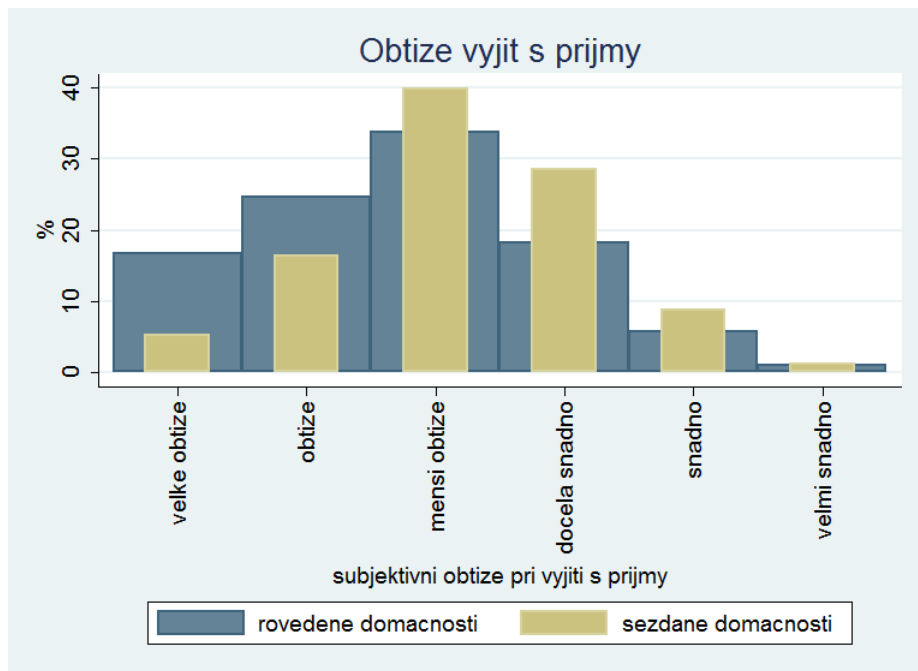
- Na výši výdajů má výrazný vliv pohlaví vedoucího domácnosti a přítomnost a počet nezaopatřených dětí

	Žena		Muž		Průměr	
	s dětmi	bez dětí	s dětmi	bez dětí	s dětmi	bez dětí
Svobodný/á	7 861	10 719	10 119	12 348	8 958	11 504
Vdaná/ženatý	-	-	10 506	11 938	10 479	11 943
Rozvedený/á	8 879	10 962	9 574	11 218	8 993	11 033
Ovdovělý/á	9 014	10 444	15 304	10 089	9 586	10 373
Průměr	8 513	10 742	10 441	11 815	9 990	11 418

Počet dětí	0	1	2	3	4	5	Průměr
Svobodný/á	11 504	9 439	8 596	7 484	4 217	3 787	10 573
Vdaná/ženatý	11 943	11 535	10 108	8 750	6 842	6 424	11 289
Rozvedený/á	11 033	9 512	8 156	6 170			10 364
Ovdovělý/á	10 373	10 066	8 747				10 350
Průměr	11 418	10 588	9 735	8 411	5 967	5 105	10 898

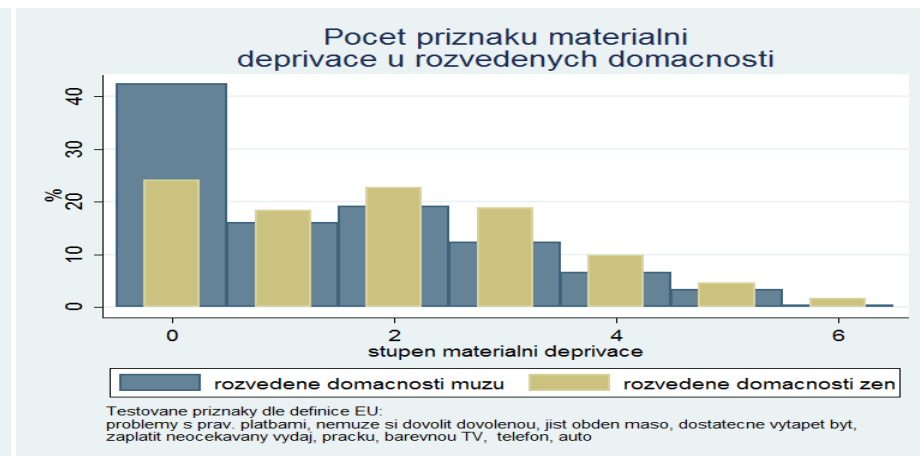
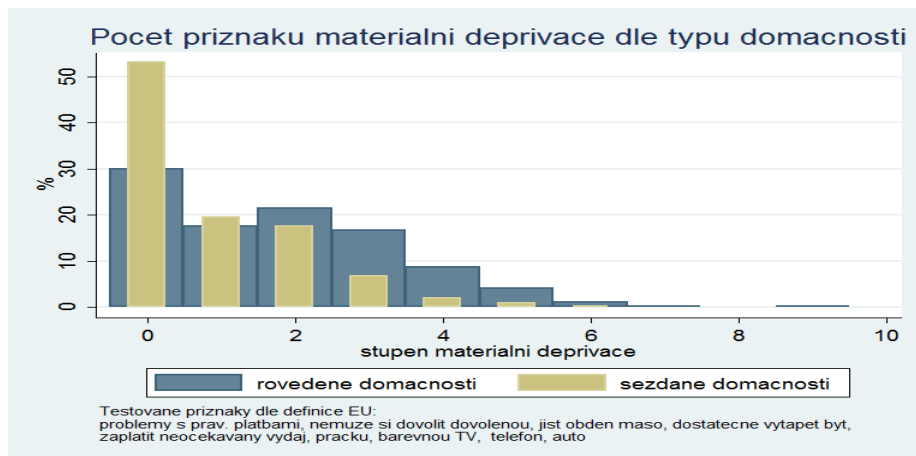
Rozdíly ve výdajích domácností

- Rozvedení vykazují vyšší obtíže vyjít s příjmy, mezi rozvedenými pak vyšší obtíže vykazují domácnosti vedené ženami

Rozdíly v majetku domácností

- Materiální deprivace vyšší u rozvedených, zejména u žen

- Rozdíly v deprivaci bydlení nejsou výrazné, ale rozdíly v typů bydlení
 - dle SLBD 38 % bezdomovců jsou rozvedení
 - Rozvedení častěji žijí v nouzových objektech, rekreačních zařízeních apod.

Doporučení

- Zachování konkurenceschopnosti obou manželů
 - Podpora změn v dělbě práce v rodině
 - Dostupnost zařízení předškolní péče, podpora flexibilních forem práce, podpora zapojení mužů do péče o děti, změny v systému sociálních dávek a daňových slev
- Usnadnění ekonomické situace bezprostředně po rozvodu
 - Podpora ekonomicky slabšího (ex)manžela
 - Náhradní výživné, sociální bydlení pro rozvedené, společné důchodové pojištění manželů
- Zvýšení dostupnosti a kvality dat pro podklady
 - Podpora tvorby podkladů pro rozhodování o podpoře rozvedených
 - Dostupnost administrativních databází a možnost spojení a Informace o dílčích charakteristikách rozvedených (informace o využití času, výživném, sledování rozvedených i po dalším sňatku)